

schroom

Soms geeft iemand je een verhaal cadeau. Zomaar. Hij of zij voert een gesprek op een GSM, en laat je voluit meegenieten van wat hij zegt. *Casu quo* wat zij zegt. Dit is een tekst met twee anekdotes. Ik heb getwijfeld of ik hem in het Nederlands zou schrijven, dan wel in het Frans dat ik hoorde. Voor Frans pleitte dat ik al te vaak voor Nederlands kies, en mijn Franse lezers daardoor wat verwaarloosd heb. Voor Nederlands pleit enige schroom — afstand bewaren — en ook dat ik de in het Frans gesproken en door mij gehoorde dialogen niet letterlijk citeren kan — mijn geheugen faalt — en ze daarom hertalen moet. Een Nederlandse tekst over Franse dialogen maakt zoiets duidelijk : dit zijn de woorden niet die ik hoorde. Want wat volgt is echt.

Een GSM — *un portable* — is een prachtig en handig ding. Ooit was ik verrast toen ik in Franse straten voor het eerst openbare telefoons zonder cabine zag. Aan een bushok hing een schelp. Dat begreep ik niet. Hoe kan je een intiem gesprek voeren als iedereen je hoort, vroeg ik me af. Vandaag zijn al die telefoons uit de straten verdwenen, met of zonder cabine of schelp, en praat ieder — of toch velen — honderduit en overal, in de auto, op de fiets, op het voetpad, bij de bakker, in de bus. Mooi wordt het vooral als je een koppel ziet, op een terrasje, of in een restaurant, waarvan beide helften niet met elkaar, maar met externe *derden* en *vierden*, elders, in hun mobieltje aan het praten zijn. Niet samen, maar ook niet alleen.

Enkele jaren geleden, toen ik nog vaak de bus nam — het openbaar vervoer in Rijsel werd sindsdien zo vaak verbeterd, *pour mieux vous servir*, dat ik voetganger geworden ben — zat er op een avond een telefonerende vrouw op de stoel achter me. Rug aan rug. Ik kon ze niet zien, maar wel horen. De helft van een gesprek, zoals je met een mobieltje hebt. Ik was er niet, de buschauffeur was er niet, de andere reizigers waren er niet, althans voor de vrouw die achter me zat, want we hoorden — we luisterden naar, willen of niet — een intiem gesprek, waarbij mannelijke en vrouwelijke geslachtsdelen werden vermeld, of

zelfs beschreven. De vrouw sprak — de vrouwen spraken, want de aangesprokene moet ook een vrouw zijn geweest — over een derde persoon, een man, en over diens relatie — *ses rapports*, heel letterlijk dan, zijn omgang — met de vrouw die achter me zat. Had de ene vrouw de andere getipt, *moet je die eens doen, vier sterren gaf ik hem*, waarna verslag werd uitgebracht? Toen ik enkele haltes verder, de conversatie was al even gestopt, ik had wellicht nog wat gelezen of geschreven, de bus verliet, keek ik benieuwd naar wie achter me zat. Ik zag een vrouw in een vormeloos kleding, dat van hals tot polsen en enkels reikt. Was zij de vrouw die haar geslachtsverkeer met haar medereizigers had gedeeld — verkeer in het verkeer, *les transports en commun* — of was die inmiddels opgestaan en uitgestapt, en had een ander haar plaats ingenomen?

* * *

Kort geleden zat ik op een vrijdagochtend in de wachtkamer van mijn arts. Het was een dag zonder afspraak, en *a rato* drie tot vier patiënten per uur wist ik dat ik niet snel aan de beurt zou zijn. Mijn keelontsteking was dat wel waard, ik kon comfortabel zitten, en had lectuur meegebracht. De andere wachtenden waren *braaf*. Ik bedoel: geen gedoe over kwalen, geen blijtende kinderen — ik weet wel: die, noch hun ouders kunnen daar wat aan doen — en evenmin een patiënt die zich luidop beklagt wanneer een ander dringend voorrang krijgt. Een boek en een krant had ik in mijn tas: *the Adventures of Huckleberry Finn*, in moeilijk Engels, en *le Canard Enchaîné*, in het mij vertrouwde Frans. Ik koos dat laatste, wat makkelijker leest, en wat gezien wat volgt de beste keuze was.

Kwam een man de wachtzaal binnen gestapt. Je hoorde hem voor je hem zag, want hij was druk in gesprek, en een lange gang leidt naar het gelukkig niet zo kleine en zeldzaam mooi ingerichte lokaal. [Is het jou, beste lezer, ook al opgevallen dat artsen hun zuurverdiende geld zelden in de kwaliteit van hun wachtzaal of in de daar liggende lectuur investeren?] Schuin tegenover me, op een bank, was er plaats, en daar zette de binnenkomende en bellende man zich neer. Een grote plastic tas, genre *Carrefour*, naast hem. Zijn kort geknipte haar had twee tinten, waarvan één bijna wit blond. Aan zijn oren zaten kleine oorringen. Zijn felgekleurde trui klemde hem om het stevige lijf. Ook de rest van zijn kleren was gek geassorteed, of was het eigenzinnig? Je zag hem meer dan je de anderen zag, en je hóorde hem meer. Stel dat ik een vacature had, vroeg ik me af, en die man als kandidaat voor me zat, wat zou mijn oordeel zijn?

Met zijn telefoon in zijn ene hand nam hij met zijn andere hand kleine kleren uit de plastic tas : een truitje, sokjes, een muts, een rompertje (*une barboteuse*, of was het *une grenouillère*), allemaal zichtbaar tweedehands, en dat zei hij ook. *Ze zijn allemaal proper schat, al zal je ze toch best wassen. Het wollen truitje en de muts zijn heel goed voor Tiphaine* — maar het kan een andere naam zijn geweest. Er volgden nog meerdere kleertjes, die hij stuk voor stuk beschreef, bestreedde, en mooi opgevouwen weer in de tas opborg.

Het was een lang gesprek. Ik kon alles horen — van wat hij zei, want de stiltes en de blijkbaar vrouwelijke helft aan de andere kant van de lijn kon ik alleen maar raden, en ook *le Canard* kon me boeien. [Ik maak mezelf niet wijs dat ik dat gesprek niet horen mocht. Ongevraagd meeluisteren is nog wat anders dan meekijken in een boek of een krant.] Ik weet ook niet, of niet meer, of wat volgt nog hetzelfde, dan wel een ander gesprek is geweest. Vol lieve, kleine woorden, *schat, ik hou van je, dat weet je toch, alles komt goed*, ging hij verder. Zijn gesprekspartner — wat een kil woord, zo'n *partner* — overlaadde hij met telefonische liefde. Die avond nog zouden ze samen dineren. Een raclette, stevige, hartige kost, werd beslist. Daarvoor was, of had zij, het nodige wel in huis, ook de drank. Behalve wat charcuterie, daar zou hij voor zorgen. Zes euro had hij, en een vreselijke honger. *Maar wees niet ongerust, liefje*, met dat bedrag kon hij iets eten die middag, en charcuterie kopen voor 's avonds. Ook daar hoorde veel liefde bij. *Met jou voel ik me goed*.

Korte tijd bleef het stil. Vraag me niet wat er toen gebeurde, of wat hij toen deed. Macron, Ferrand, Wauquiez, Hollande, *les Gilets Jaunes*, Mélenchon en Le Pen, wellicht zijn zij de helden die toen mijn aandacht kregen. Tot een nieuw gesprek werd gestart. Zakelijk, zo bleek.

Dit schrijf ik in het Frans, want hier is mijn herinnering precies, of toch bijna, en voldoet mijn Nederlands niet : *Je cherche à joindre maître untel (...). Je suis désolé de n'avoir pu assurer le rendez-vous que vous m'aviez accordé le...* en dan de dag of zoiets, en het excuus. *Assurer le rendez-vous*. Zeg dat eens na. Zonder problemen kreeg hij de gevraagde advocaat aan de lijn, met wie hij, voor de ogen en oren van de andere wachtende patiënten, de vordering van zijn echtscheidingsprocedure besprak. Wat hij juist zei doet er niet toe, maar blijkbaar liep alles correct. Zowel hij als de advocaat aan de andere kant van de lijn, naar ik veronderstel, sprak rustig en beleefd, in een goed gebouwde conversatie. Nooit had ik de indruk dat de man zijn advocaat trachtte te onderbreken, of door hem onderbroken werd. Want wat me vooral opviel en — laat me eerlijk zijn — ook verbaasde, was de vormelijke kwaliteit van hun

gesprek. Toch van de helft ervan, die ik mocht horen. Ik ken nogal wat mensen, in *hogere* functies, met *hogere* verantwoordelijkheden, van wie een correcte, zometer perfecte taalbeheersing mag worden verwacht, maar die niet kunnen, of althans niet willen spreken zoals de man met zijn zes euro, zijn plastic tas en zijn tweedehands kleren in de wachtzaal van de arts. Omdat ze te slordig zijn. Of gewoon onbeschoft.

Hoe het onderhoud met de advocaat is afgelopen, weet ik niet. Het interesseert me niet. Uiteindelijk zat ik daar omwille van een keelontsteking, wachtend tot de deur naast me open zou gaan, en met wat lectuur op mijn schoot. Waarin ook met taal, zij het op een andere wijze, even bedreven en gedreven verhalen worden verteld.

Edoch, wat het resultaat van hun gesprek ook was, ik bleef en blijf met mijn verbazing. De man die me ergerde heeft me geboeid, en het aanvankelijke beeld van hem, met zijn haar en zijn trui en zijn ringen, flink overhoop gehaald. Dat geef ik grif toe. Ik wil hem niet danken voor het storen — al had hij daar, uitzonderlijk, die morgen, in die wachtzaal, misschien toch goede redenen voor — maar door te luisteren heb ik er wel het beste van gemaakt. En dat was veel. Die ochtend, in die wachtzaal, met die man.

Jef Van Staeyen, maart 2019